

WYŻSZA SZKOŁA BANKOWA W POZNANIU

Wydział Finansów i Bankowości

Weronika Andrzejczak

Miłosz Skorliński

**Badanie świadomości studentów
w zakresie funkcjonowania prawa karnego
i wymiaru sprawiedliwości w Polsce
- wyniki ankiety badawczej**

Studenckie Koło Nauk Penalnych „Crimen et Poena”

Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu

Opiekun Koła

dr Magdalena Błaszyk

Poznań 2020

Spis treści

I Wstęp	3
II Metodologia badań	3
III Omówienie wyników badań z zakresu danych demograficznych.....	4
IV Omówienie wyników badań z zakresu merytorycznego.....	6
V Wnioski końcowe	25

I Wstęp

W naszym społeczeństwie nieustannie pojawia się dyskusja związana z funkcjonowaniem prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Mimo zadawanych przez opinię publiczną pytań mających związek z efektywnością, sprawiedliwością i surowością polskiego prawa karnego oraz problematyką zaostrzenia obecnych przepisów dot. karania sprawców za poszczególne przestępstwa, w debacie publicznej często dochodzi do niezrozumienia bądź braku znajomości prawnych regulacji, co powoduje rosnące niezadowolenie społeczne. Zrodzone wątpliwości stanowią podstawę do zadania pytania o potrzebę wprowadzenia ewentualnych zmian w polskim prawie karnym.

Mając na uwadze oddziaływanie opinii publicznej – w szczególności społeczne postawy – w ramach Studenckiego Koła Nauk Penalnych *Crimen et Poena* Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, została podjęta próba przeprowadzenia badań naukowych w postaci ankiety badawczej dotyczącej świadomości studentów w zakresie funkcjonowania prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Na potrzeby badań naukowych grupa respondentów została ograniczona tylko i wyłącznie do grupy studentów. Celem ankiety było bowiem zweryfikowanie postaw studentów wobec poruszonych w niej zagadnień.

II Metodologia badań

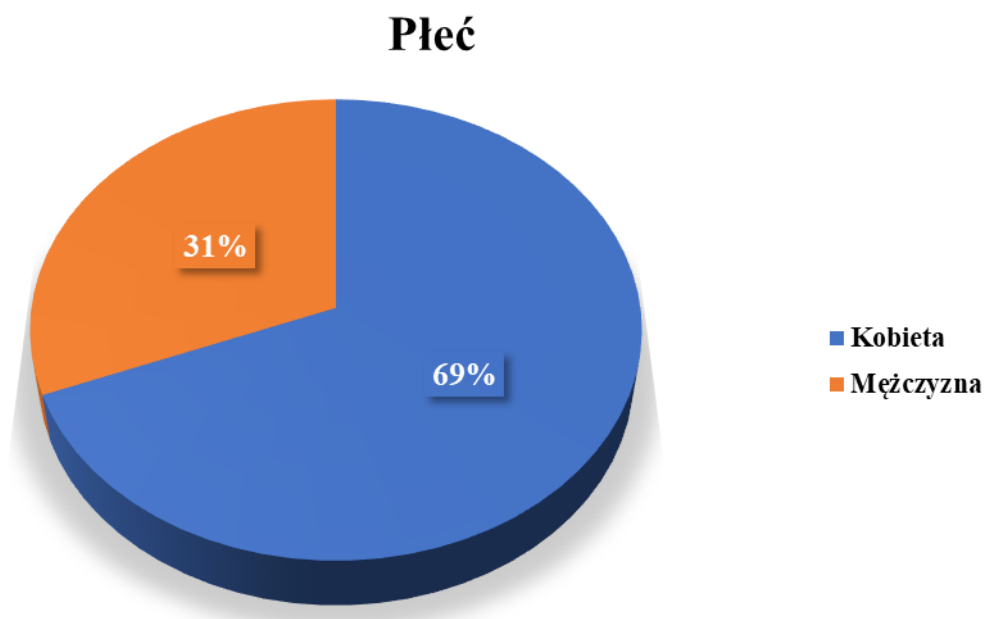
Niniejsze badania naukowe zostały przeprowadzone za pośrednictwem anonimowej, internetowej ankiety badawczej w arkuszu Google, zawierającej pytania dot. demografii badanej grupy respondentów – 4 pytania oraz pytania dot. stricte merytorycznego zakresu funkcjonowania prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości w Polsce – 15 pytań. Respondenci mieli możliwość przesłania odpowiedzi w dniach od 7 kwietnia do 28 kwietnia 2020 roku. Pytania zawarte w ankiecie zostały sformułowane w taki sposób, aby udzielenie odpowiedzi nie wymagało znajomości wiedzy prawniczej. Wszelkie istotne zagadnienia zostały w ankiecie wyjaśnione w zrozumiałym dla każdego studenta sposób. Ankieta zawierała zarówno pytania zamknięte, w których respondenci wybierali spośród wskazanych odpowiedzi tę, która była najbardziej zbliżona do ich stanowiska, pytania otwarte, w których obowiązkowo wskazywali swoje poglądy w formie krótkich wypowiedzi. Warto wskazać, iż w kilku pytaniach, pomimo domyślnych wariantów odpowiedzi, istniała możliwość wprowadzenia indywidualnej oceny zagadnienia. W badaniu wzięło udział 100 osób.

III Omówienie wyników badań z zakresu danych demograficznych

Dane demograficzne zawierają się w czterech pierwszych pytaniach. Poniższe wykresy wskazują kolejne podziały demograficzne, które przedstawiają się następująco:

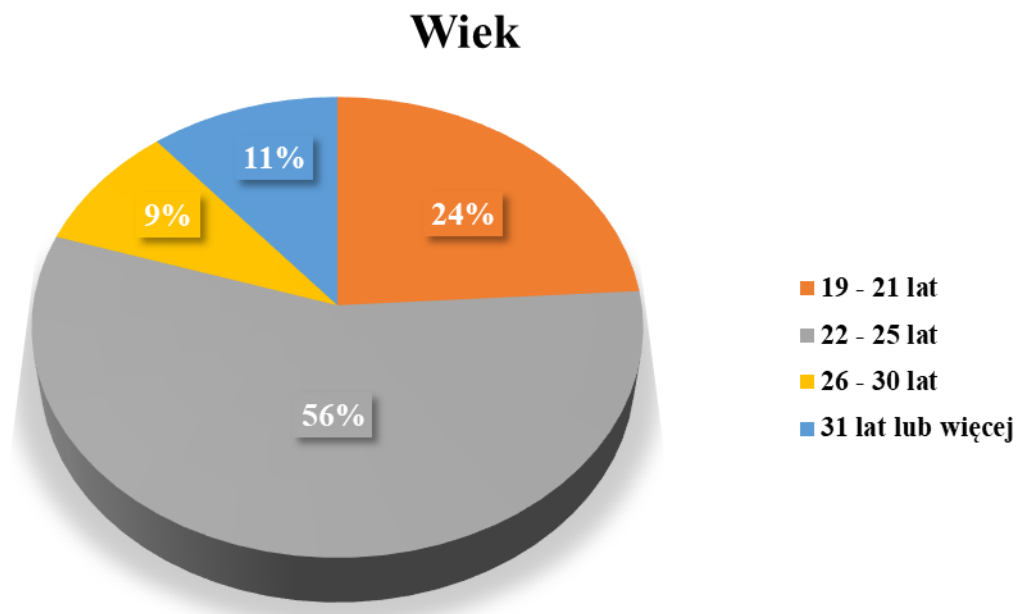
Wykres nr 1

Dane demograficzne respondentów z uwzględnieniem płci

Wykres nr 2

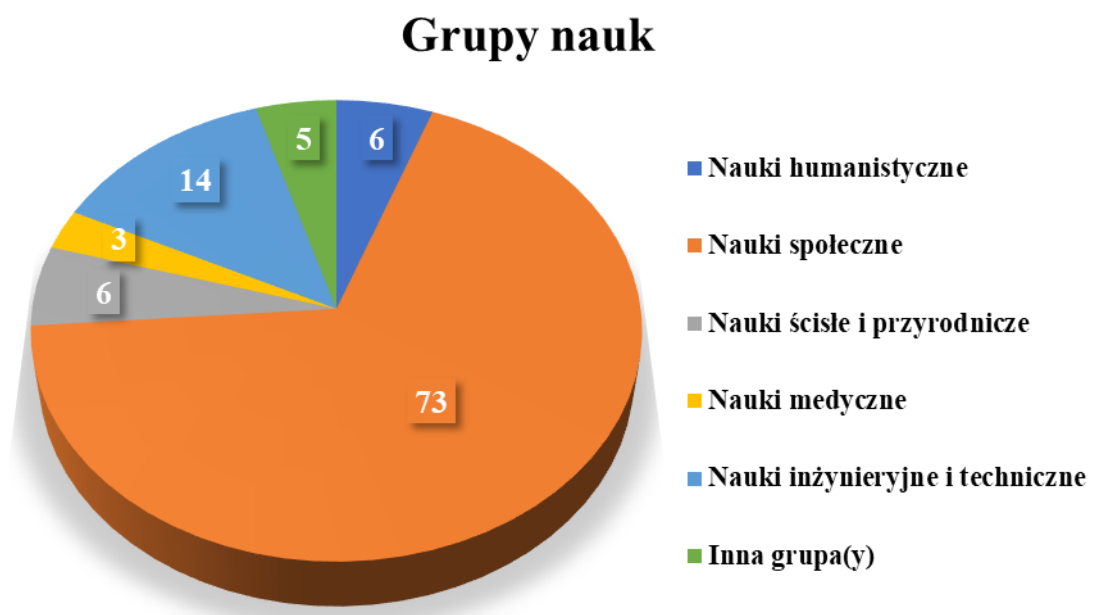
Dane demograficzne respondentów z uwzględnieniem wieku

Wyniki znajdujące się na wykresie nr 3 nie przedstawiają wartości procentowych, ponieważ respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru poszczególnych grup.

Wykres nr 3

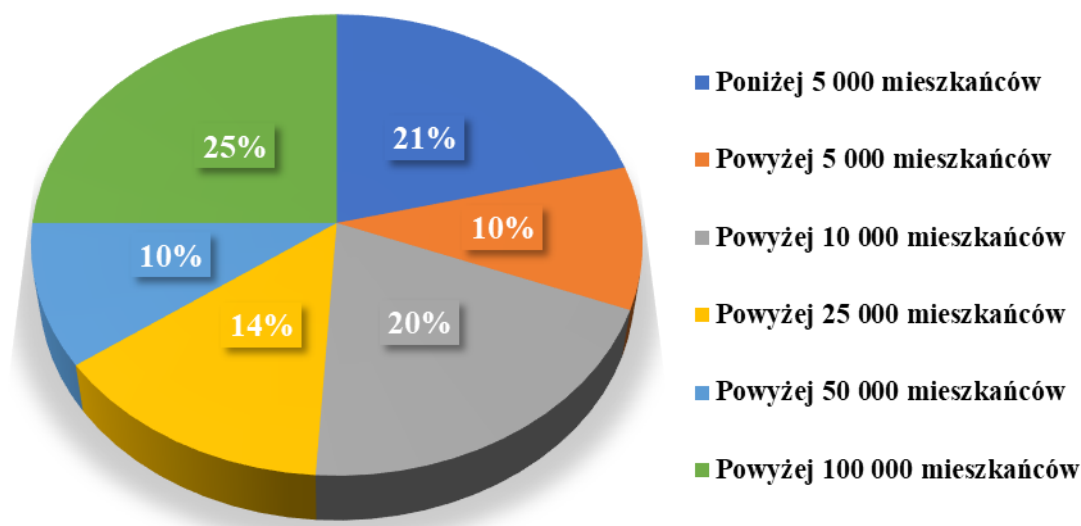
Dane demograficzne respondentów z uwzględnieniem studiowanych kierunków przynależnych do grup nauk

Wykres nr 4

Dane demograficzne respondentów z uwzględnieniem miejsca zamieszkania

Liczba mieszkańców

IV Omówienie wyników badań - zakres merytoryczny

Autorzy mają świadomość tego, iż końcowy rezultat badań nie odzwierciedla poglądów całego polskiego studenckiego społeczeństwa¹, jednakże nawet te częściowe dane pozwalają – w ich opinii – na sformułowanie istotnych wniosków.

Część merytoryczna ankiety badawczej została zawarta w pytaniach od 5 do 19 pytania. Pytania zadawane ankietowanym nie tylko sprawdzały wiedzę z zakresu funkcjonowania prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości w Polsce, ale również miały charakter opiniotwórczy. Podział ten pozwolił na jasne i klarowne rozstrzygnięcie – w przekonaniu autorów – wszelkich wątpliwości związanych z poruszonymi w ankiecie badawczej zagadnieniami. Dużym zainteresowaniem cieszyły się pytania, w których respondenci mieli możliwość stworzenia własnej wypowiedzi na dany temat. Rezultatem tego jest poszerzenie spektrum odpowiedzi, które stworzyło szansę na poznanie znacznie większego od zamierzonego, pola poglądów studentów, którzy nie ograniczali się jedynie do wskazanych przez autorów odpowiedzi.

¹ W roku akademickim 2018/2019 liczba studentów wyniosła 1230254, źródło: „Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2018/2019 (wyniki wstępne)”, Raport Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 14.06.2019 r., dostępny pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20182019-wyniki-wstepne.8.6.html> [dostęp: 24.05.2020 r.]

Jako, że ankieta badawcza porusza szeroki wachlarz zagadnień, na potrzeby omówienia wyników badań odpowiedzi na zadane respondentom pytania, zostały podzielone na grupy, tym samym pozwalając na dokładniejszą ocenę wyników badań.

Pierwsze cztery pytania z zakresu merytorycznego (tj. przedział pytań od nr 5 do nr 8) dotyczyły możliwości ograniczenia przestępczości i poprawienia bezpieczeństwa obywateli, bądź braku takiej potrzeby – pytanie nr 5, oraz skuteczności kary grzywny² i kary pozbawienia wolności³ – pytania od nr 6 do nr 8. Poruszając pierwszy segment ww. grupy tematycznej, większość respondentów opowiedziała się za tym, iż istnieje funkcjonalny sposób na to, by ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo obywateli – 74%, z czego 11% osób zdecydowało się wskazać własne rozwiązanie. Natomiast 26% ankietowanych, z czego 2% stanowią odpowiedzi indywidualne, uznało, iż nie istnieje skuteczny sposób, aby ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo obywateli.

Biorąc pod uwagę wykres nr 5, aż 41% spośród ankietowanych uznało, że takim skutecznym sposobem jest wydłużenie okresu odbywania kar pozbawienia wolności za poszczególne przestępstwa. Z kolei 22% badanych wskazało, że w sytuacji, kiedy kodeks karny nie będzie przewidywał kary pozbawienia wolności w zawieszeniu⁴, nastąpi zmniejszenie przestępczości. Jedynie 9% ankietowanych stwierdziło, że aktualny system prawny jest odpowiedni i wystarczający, by walczyć z przestępczością. Ku zaskoczeniu autorów, aż 15% ankietowanych nie widzi sposobu, aby ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo obywateli, ponieważ polskie ustawodawstwo nie pozwala na wprowadzenie skutecznych kar, które zmniejszyłyby poziom przestępczości tj. kara śmierci, a według ankietowanych jest to jedyne rozwiązanie.

Jak wspomniano wyżej 13% stanowiły odpowiedzi indywidualne. Na szczególne uwzględnienie zasługuje kilka z nich, które niewątpliwie odznaczają się dużą wartością merytoryczną. Jeden z respondentów wskazał, iż według jego poglądów słusznym byłoby ujednolicenie pracy straży miejskiej i policji, co posłużyłoby przyspieszeniem działania tych instytucji jako jeden podmiot. Pojawił się także pomysł na wykluczenie warunkowego zwolnienia w przypadku popełnienia niektórych przestępstw oraz podwyższenia kar finansowych. Ważnym okazał się także fakt zwrócenia większej uwagi na kwestię resocjalizacji

---

² Art. 33 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

³ Art. 37 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

⁴ Art. 73 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

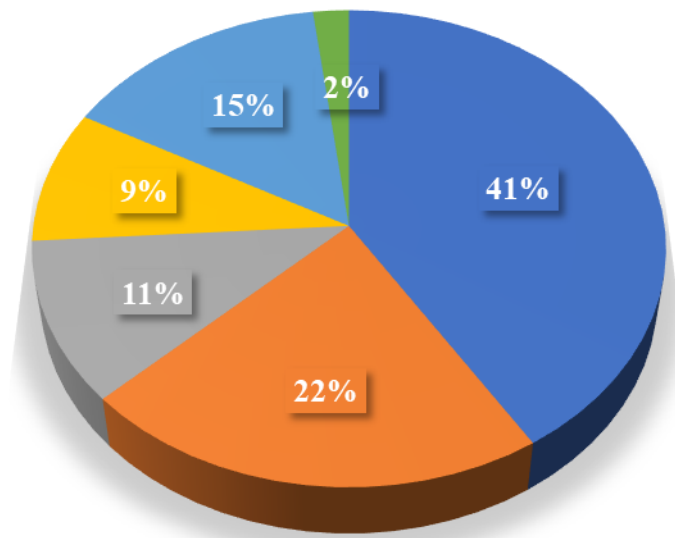
osób po odbyciu przez nich orzeczonych wyroków. Respondenci zwrócili uwagę na potrzebę zwiększenia skuteczności systemu działania organów ścigania.

Wykres nr 5

dot. pytania nr 5

Czy uważa Pan(i), że istnieje sposób, aby bardziej ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo obywateli?

- Tak, poprzez wydłużenie czasu odbywania kar pozbawienia wolności
- Tak, jeżeli kodeks karny nie będzie przewidywał kary w zawieszeniu
- Tak - odpowiedź indywidualna
- Nie, ponieważ aktualny system prawny jest odpowiedni i wystarczający, by walczyć z przestępczością
- Nie, ponieważ polskie ustawodawstwo nie pozwala na wprowadzenie skutecznych kar tj. kara śmierci
- Nie - odpowiedź indywidualna

Drugą częścią ww. grupy tematycznej jest skuteczność kary grzywny i kary pozbawienia wolności – pytania od nr 6 do nr 8. W pytaniu nr 6 ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najbardziej skutecznej kary spośród kary grzywny i kary pozbawienia wolności – patrz wykres nr 6. Najwyższy odsetek stanowił jednak brak sprecyzowania jednoznacznej

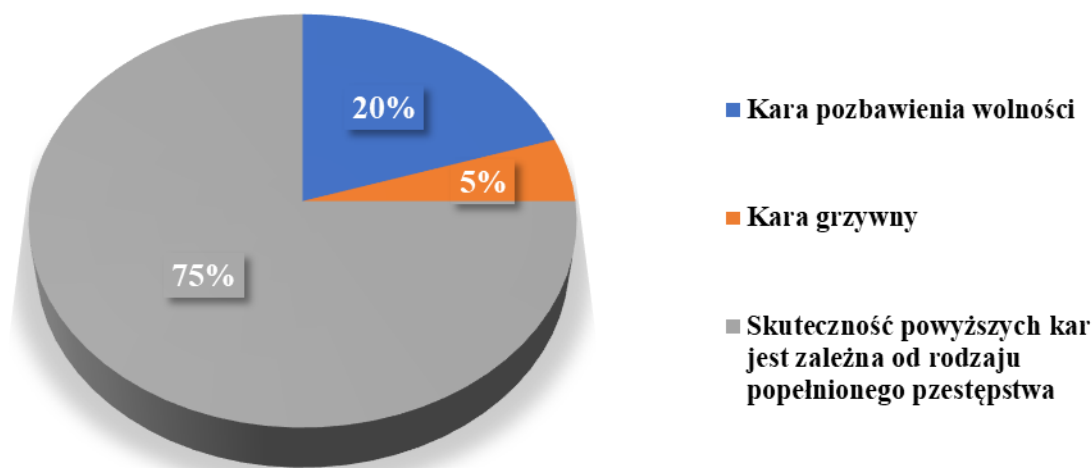

odpowiedzi. 75% badanych zaznaczyło odpowiedź opowiadającą się za stanowiskiem, iż skuteczność powyższych kar jest zależna od rodzaju popełnionego przestępstwa. Kara pozbawienia wolności została wybrana przez 20% respondentów. Natomiast zaledwie 5 % ankietowanych opowiedziało się za karą grzywny. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można wywnioskować, że żadna z wymienionych kar nie jest skuteczna w stu procentach wobec wszelkich popełnianych przestępstw.

Wykres nr 6

dot. pytania nr 6

Który rodzaj kary jest bardziej skuteczny, kara grzywny czy kara pozbawienia wolności?

Pytanie nr 7 polegało na tym, aby respondenci, którzy w pytaniu poprzedzającym wybrali karę grzywny, wskazali odpowiednie wobec ich poglądom uzasadnienie swojego wyboru. Niniejsze pytanie zostało niepoprawnie zrozumiane przez ankietowanych, ponieważ spośród 5 uzyskanych odpowiedzi dot. kary grzywny w pytaniu nr 6, uzyskano aż 10 uzasadnień tego wyboru w pytaniu nr 7. Skutkiem tego wyniki pytania nr 7 są niereprezentatywne względem udzielonych odpowiedzi. Wobec tego, autorzy nie są w stanie przedłożyć żadnych wniosków, ani założeń na podstawie zebranych danych.

Założenia w pytaniu nr 8 były tożsame względem poprzedniego pytania, dotyczyły jednak uzasadnienia wyboru kary pozbawienia wolności podjętego w pytaniu nr 6. Spośród 20% respondentów, którzy wybrali karę pozbawienia wolności jako karę najbardziej skuteczną, 15% uzasadniło wybór stanowiskiem, że kara pozbawienia wolności może być bardziej

dotkliwa, niż kara grzywny. Jedynie 5% wybrało uzasadnienie dot. odebrania wolności, które dodatkowo wiąże się z karą psychiczną (czynnik stygmatyzujący jednostkę).

Kolejną grupę tematyczną stanowią pytania nr 9 oraz 10, które odpowiednio dotyczą zagadnienia resocjalizacji więźniów odbywających kary pozbawienia wolności oraz opinii na temat tego, czy najsurowszy wymiar kary, tj. dożywotnie pozbawienie wolności⁵, wystarczająco odstrasza od popełnienia przestępstwa. W przypadku odpowiedzi potwierdzającej stanowisko, iż długoletnia kara więzienia wpływa na późniejsze postępowanie człowieka, jak i w przypadku odpowiedzi negującej to stwierdzenie ze względu na brak spełnienia zadania resocjalizacyjnego w formie długoletnich kar więzienia wobec recydywistów, ankietowani opowiedzieli się w skali 30% do każdego z ww. wariantów. Dodatkowo 2% respondentów wskazało indywidualne uzasadnienie dot. długoletnich kar będących kluczem do resocjalizacji więźniów. Natomiast 9% utrzymało swoimi opiniami brak spełnienia zadania resocjalizacyjnego poprzez długoletnie kary więzienia. Z kolei 20% respondentów reprezentuje stanowisko wykazujące, że żadna kara nie spełnia zadań resocjalizacyjnych, z czego 1% stanowi odpowiedź indywidualna. Ponadto 9% respondentów wskazuje, że trudno opowiedzieć się za którąkolwiek z wymienionych odpowiedzi, ponieważ największe znaczenie ma tutaj sam skazany, a długość kary nie ma tak naprawdę wpływu na proces resocjalizacyjny. Na podstawie otrzymanych wyników, można śmiało wskazać, że pytanie nr 9 cieszyło się bardzo dużą ilością odpowiedzi indywidualnych, na które składa się aż 21% udzielonych odpowiedzi. Respondenci zwrócili również uwagę, że kara w postaci przymusowych prac społecznych⁶ jako jedyna spełniałaby rolę resocjalizacyjną. Ponadto ankietowani wskazali inne czynniki, które wpływają na resocjalizację więźnia, m.in. relacje z innymi więźniami oraz wykonywane przez więźnia obowiązki. Część respondentów uważa, że więźniowie po odbyciu swoich kar pozbawienia wolności, nie potrafią odnaleźć się w społeczeństwie.

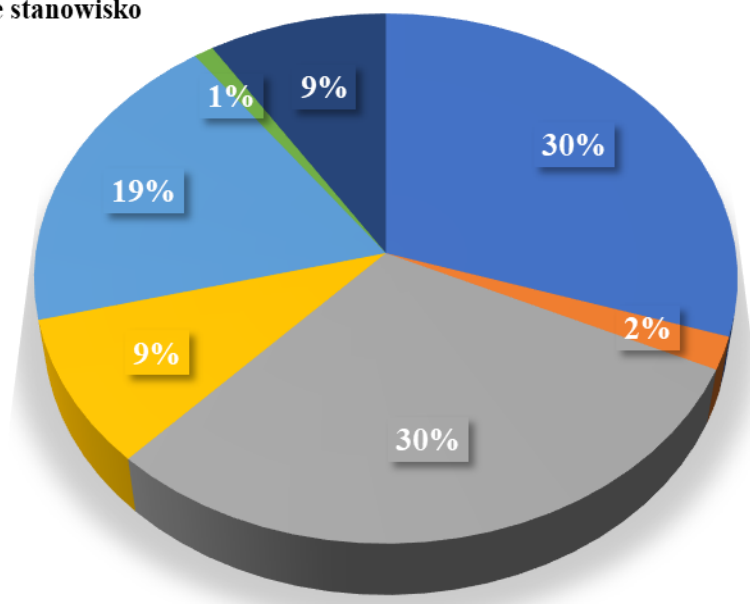
---

⁵ Art. 32 pkt 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

⁶ Art. 35 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

Czy długoletnie kary więzienia spełniają swoje zadanie resocjalizacyjne?

- Tak, długoletnia kara więzienia wpływa na późniejsze postępowanie człowieka
- Tak - odpowiedź indywidualna
- Nie, ponieważ długoletnia kara więzienia nie jest wystarczająca wobec recydywistów
- Nie - odpowiedź indywidualna
- Uważam, że żadna kara nie spełnia zadań resocjalizacyjnych
- Uważam, że żadna kara nie spełnia zadań resocjalizacyjnych - odpowiedź indywidualna
- Odrębne stanowisko

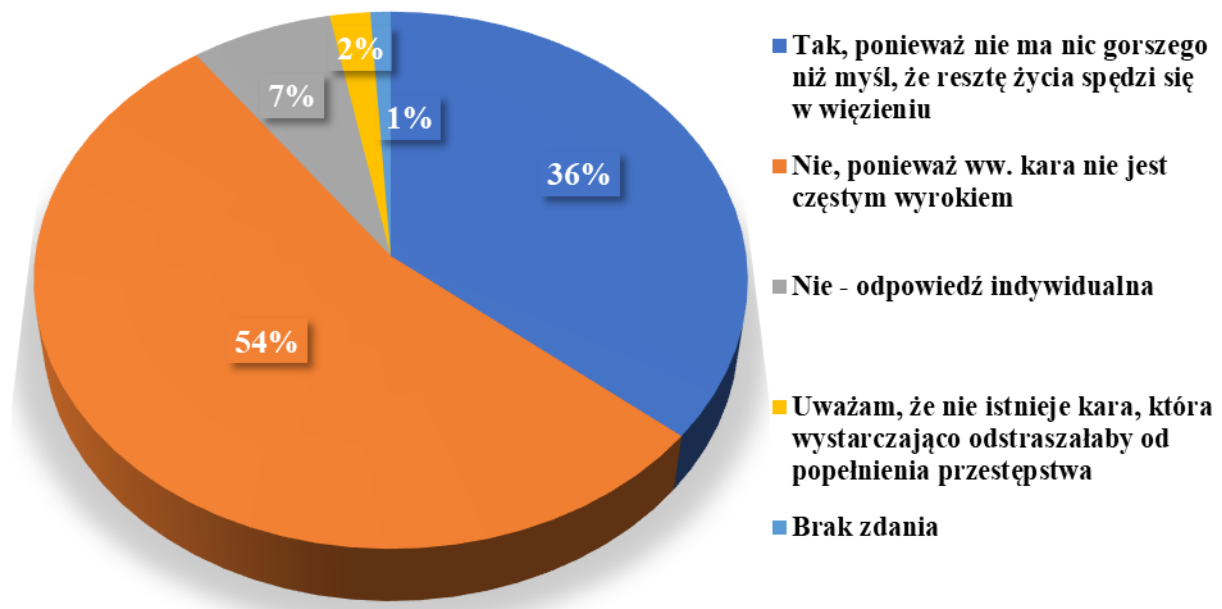
Przechodząc do pytania nr 10, w którym respondenci zostali poproszeni o zajęcie stanowiska w kwestii kary dożywotniego pozbawienia wolności – czy wystarczająco odstrasza ona od popełnienia przestępstwa, zdecydowana większość ankietowanych (61%, z czego 7 % stanowią odpowiedzi indywidualne) postrzega karę dożywotniego pozbawienia wolności, jako karę rzadko stosowaną i z tego tytułu niepełniącą funkcji prewencyjnej. Ponadto respondenci podnoszą, że ludzie popełniając przestępstwo liczą na jak najłagodniejszą karę. Jedyne 36% uważa, że ww. kara odstrasza od popełnienia przestępstwa, ponieważ nie ma nic gorszego niż myśl, że resztę życia spędzi się w więzieniu. Pozostałe 2% wykazuje stanowisko braku istnienia

odpowiedniej kary, która wystarczająco odstraszałaby od popełnienia przestępstwa i byłaby skuteczna wobec każdej jednostki. Odsetek 1% ankietowanych nie ma zdania w tym zakresie. Respondenci wykazali swoją uwagę na fakt, iż osoba popełniająca przestępstwo nie kieruje się długością możliwej kary, a samą chęcią popełnienia czynu zabronionego bądź też skupia się na tym, aby nie zostać postawioną przed wymiarem sprawiedliwości.

Wykres nr 8

dot. pytania nr 10

Czy uważa Pan(i), że kara dożywotniego pozbawienia wolności wystarczająco odstrasza od popełnienia przestępstwa?

Kolejna grupa pytań z zakresu merytorycznego (tj. przedział pytań od nr 11 do nr 13) dotyczyła stosowania kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz możliwości wprowadzenia kary śmierci⁷. Dodatkowym celem niniejszej grupy było zbadanie skuteczności ponownego wprowadzenia kary śmierci do polskiego wymiaru sprawiedliwości. Pytanie nr 11 miało na celu zweryfikowanie poglądów respondentów, czy za zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem⁸ powinna grozić wyłącznie kara dożywotniego pozbawienia wolności.

⁷ Art. 38 Konstytucji RP, „Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia.”, (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483)

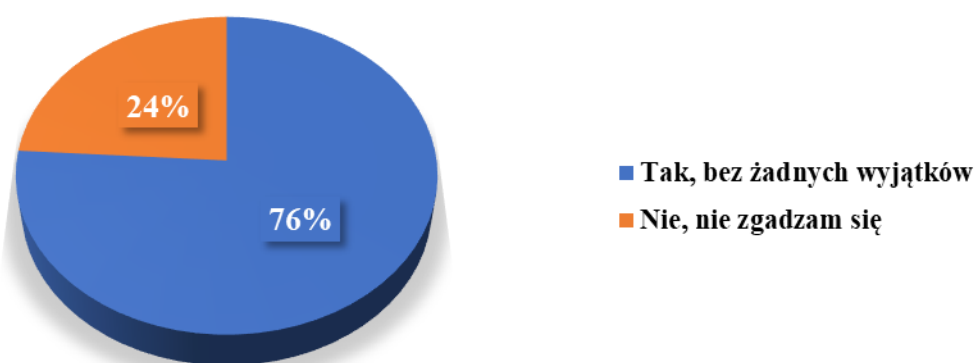
⁸ Art. 148 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

Ankietowani mieli do dyspozycji dwa warianty odpowiedzi. Pierwsze twierdzenie stanowiło, iż za popełnienie ww. przestępstwa powinna grozić kara dożywotniego pozbawienia wolności, bez uwzględniania żadnych wyjątków. Ten wariant został wybrany przez 76% ankietowanych. Natomiast druga możliwa odpowiedź brzmiała „Nie, nie zgadzam się” i została wybrana przez 24% respondentów. Można więc wskazać, że blisko ¼ przebadanych osób uważa, że istnieją sytuacje, w których za popełnienie zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem powinna grozić inna kara niż tylko i wyłącznie kara dożywotniego pozbawienia wolności.

Wykres nr 9

dot. pytania nr 11

Czy zgadza się Pan(i), że za zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem powinna grozić wyłącznie kara dożywotniego pozbawienia wolności?

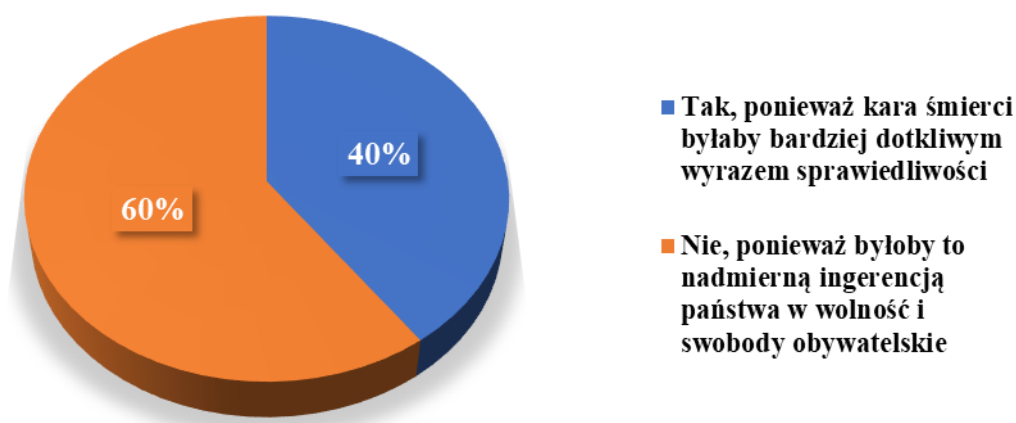
W pytaniu oznaczonym numerem 12, ankietowane osoby zostały poproszone o wskazanie, czy ich zdaniem dożywotnie pozbawienie wolności należałoby zastąpić karą śmierci. Pytanie miało na celu określenie poglądów ankietowanych w kwestii, która nieuchronnie i zarazem systematycznie powraca w dyskusjach społecznych. Respondenci w niniejszym pytaniu mogli wybierać między dwoma poglądami. Pierwsze z nich stanowiło za tym, iż karę dożywotniego pozbawienia wolności należy zastąpić karą śmierci, ponieważ kara śmierci byłaby bardziej dotkliwym wyrazem sprawiedliwości. Za tą opcją optowało 40% ankietowanych. Natomiast druga perspektywa przeczyła na zadane pytanie i wskazywała, że zastąpienie dożywotniego pozbawienia wolności karą śmierci, byłoby nadmierną ingerencją państwa w wolność i swobody obywatelskie, za czym opowiedziało się 60% respondentów. Wyniki tego pytania wskazują, że społeczność studencka jest bardzo podzielona w tym

zagadnieniu i nie można jednoznacznie stwierdzić o jednolitości poglądów w omawianym zakresie.

Wykres nr 10

dot. pytania nr 12

Czy uważa Pan(i), że dożywotnie pozbawienie wolności należy zastąpić karą śmierci?

Biorąc pod uwagę wykres nr 11, dotyczący zagadnienia możliwości zmniejszenia przestępczości wskutek wprowadzenia kary śmierci, ponad połowa ankietowanych, bo aż 58%, z czego 2% stanowiły odpowiedzi indywidualne, opowiedziało się za tym, iż wprowadzenie kary śmierci poskutkowałoby zmniejszeniem przestępczości. Ponadto respondenci uznali, że wprowadzenie kary śmierci zwiększyłoby poczucie bezpieczeństwa obywateli. Kara śmierci skutecznie odstraszałaby potencjalnych przestępców od popełnienia przestępstwa. Natomiast 41% ankietowanych, z czego 3% stanowiły odpowiedzi indywidualne, stwierdziło, że wprowadzenie kary śmierci nie przyniosłoby należytego skutku, ponieważ część potencjalnych przestępców i tak nie liczyłoby się z konsekwencjami popełnienia przestępstwa. Groźba kary śmierci nie byłaby żadną przeszkodą w drodze do popełnienia przestępstwa. Należy wskazać, że jedna z osób ankietowanych uznała, że trudno odpowiedzieć na powyższe pytanie. Na szczególną uwagę zasługują sugestie, w których ankietowani zwracali uwagę, że wprowadzenie kary śmierci mogłoby względnie zmniejszyć przestępczość, ale nie zwiększyłoby poczucia bezpieczeństwa obywateli. Pojawiły się również wątpliwości świadczące o tym, że kara śmierci za przyzwoleniem społeczeństwa, to nadal zabójstwo i nie niesie to z sobą wartości moralnych. Następnie zwrócono uwagę, że kara śmierci w państwie demokratycznym musiałaby mieć silne

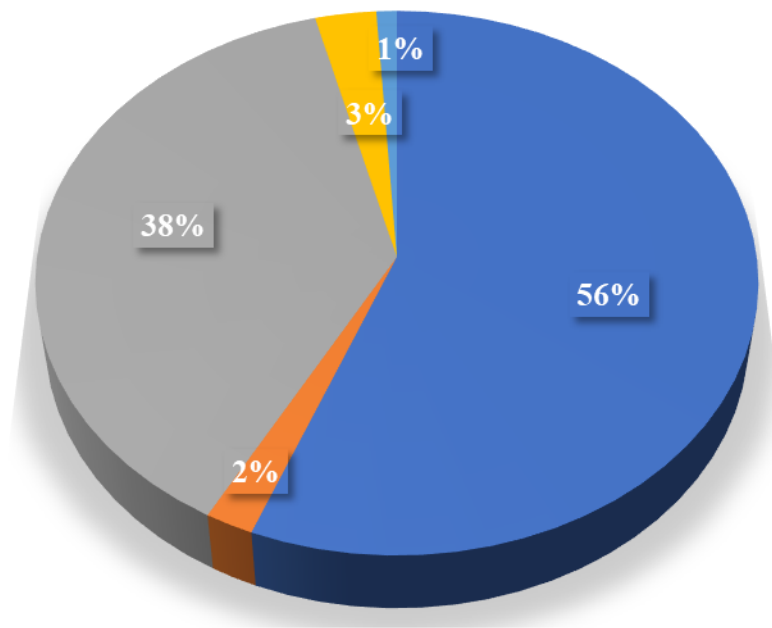
obostrzenia i gwarancje procesowe. Skutkowałoby to długoletnim, często trwającym kilkadziesiąt lat więzieniem w celi śmierci, wskutek oczekiwania na wykonanie kary śmierci. Godną odnotowania odpowiedzią indywidualną było także podjęcie problemu błędnego, czyli niesłusznego orzeczenia kary śmierci. Po jej wykonaniu nie byłoby możliwości, aby w jakikolwiek sposób cofnąć skutek tego działania, ponieważ żadna rekompensata w formie materialnej nie przywróciłaby ludzkiego życia, które zostało stracone.

Wykres nr 11

dot. pytania nr 13

Czy wprowadzenie kary śmierci poskutkowało by zmniejszeniem przestępczości?

- Tak, uważam, że wprowadzenie kary śmierci zmniejszyłoby przestępczość oraz zwiększyło poczucie bezpieczeństwa obywateli. Kara ta odstraszałaby potencjalnych przestępców od popełnienia przestępstwa
- Tak - odpowiedź indywidualna

- Nie, ponieważ część potencjalnych przestępców nie liczy się z konsekwencjami popełnienia przestępstwa. Kara śmierci nie byłaby przeszkodą do popełniania przestępstw
- Nie - odpowiedź indywidualna

- Nie potrafię udzielić odpowiedzi na to pytanie

Następne z pytań (pytanie nr 14) dotyczyło zagadnienia, czy kary za przestępstwa, a jeżeli tak, to za jakie z wymienionych, zgodnie z opinią respondentów, należałoby zaostrzyć odpowiedzialność karną. Wykres nr 12 przedstawia jak odpowiadali ankietowani w ww.

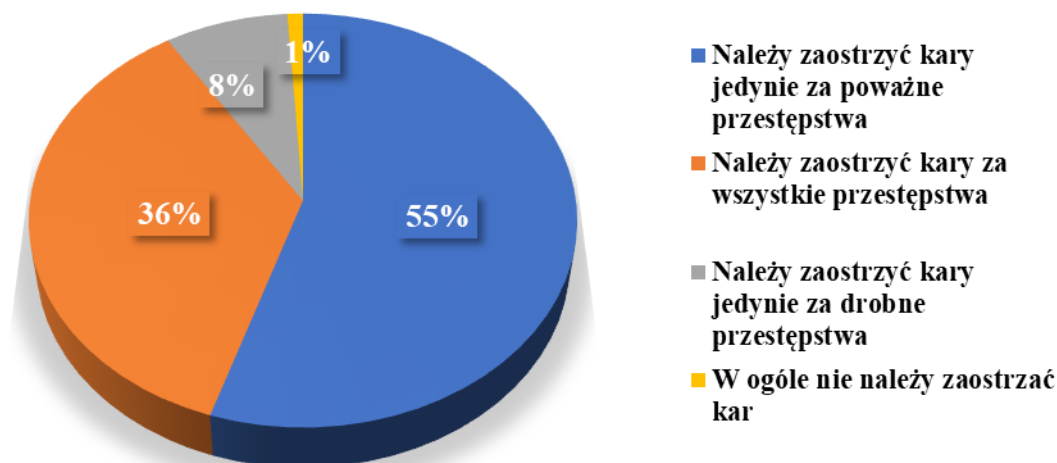

zakresie. Ponad połowa respondentów – 55%⁹ – zajęła stanowisko, że należy zaostrzyć kary jedynie za poważne przestępstwa, takie jak m.in. zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem, gwałt ze szczególnym okrucieństwem, czy zamach terrorystyczny. Bardziej rygorystyczną postawę przyjęło 36% ankietowanych, których zdaniem należy zaostrzyć kary za wszystkie przestępstwa. Za zaostrzeniem kar jedynie za drobne przestępstwa, takie jak drobne kradzieże, zakłócanie porządku domowego opowiedziało się 8% badanych. Marginalny odsetek ankietowanych (1%) uważał, że w ogóle nie należy zaostrzać kar.

Wykres nr 12

dot. pytania nr 14

Czy i za jakie przestępstwa należałoby zaostrzyć odpowiedzialność karną?

Kolejne zagadnienie poruszone w ankiecie badawczej (pytanie nr 15) zostało poświęcone ciężarowi gatunkowemu gwałtu. Respondenci zostali zapytani o słuszność następującego podziału: ciężar gatunkowy gwałtu w typie podstawowym to występki¹⁰, natomiast typ kwalifikowany to zbrodnia¹¹. Treść pytania zawierała wytłumaczenie różnicy pomiędzy zbrodnią a występkiem, służące pomocą ankietowanym w zrozumieniu pytania¹².

⁹ Tożsame wyniki sondażu, dotyczące zagadnienia zaostrzenia odpowiedzialności karnej zostały wskazane w opracowaniu „Badań poparcia dla zaostrzenia polityki karnej. Wyniki trzech sondaży opinii publicznej.”, prof. dr hab. Andrzej Siemaszko, dr Paweł Ostaszewski, Joanna Klimczak, Analizy wymiaru sprawiedliwości, Warszawa 2018, dostępne pod adresem: <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2019/05/IWS-A.-Siemaszko-P.-Ostaszewski-J.-Klimczak-Badanie-poparcia-dla-zaostrzenia-polityki-karnej.pdf> [dostęp: 24.05.2020 r.]

¹⁰ Art. 7 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

¹¹ Art. 7 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

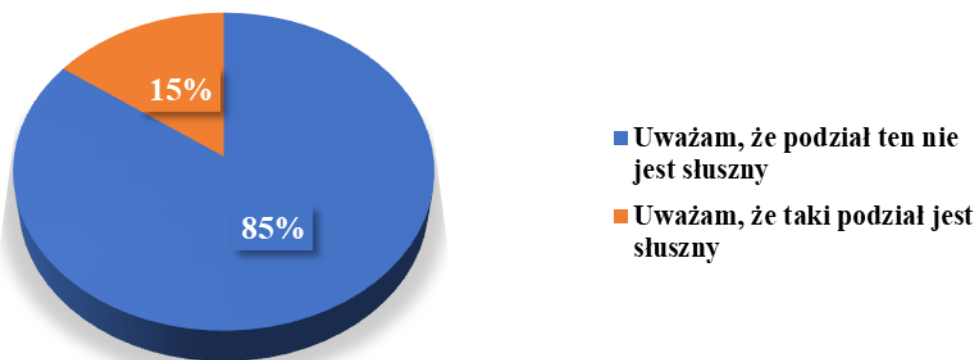
¹² Treść pytania: Ciężar gatunkowy gwałtu w typie podstawowym to występki, natomiast typ kwalifikowany to zbrodnia. Czy uważa Pan(i) taki podział za słuszny? (Przestępstwo jest zbrodnią albo występkiem. Zbrodnią jest

Zdecydowana większość badanych, bo aż 85% uważała, że powyższy podział nie jest słuszny, a gwałt powinien mieścić się w pojęciu typu kwalifikowanego przestępstwa. Pozostali ankietowani (15%) określili wskazany podział za słuszny.

Wykres nr 13

dot. pytania nr 15

Ciężar gatunkowy gwałtu w typie podstawowym to występki, natomiast typ kwalifikowany to zbrodnia. Czy uważa Pan(i) taki podział za słuszny?

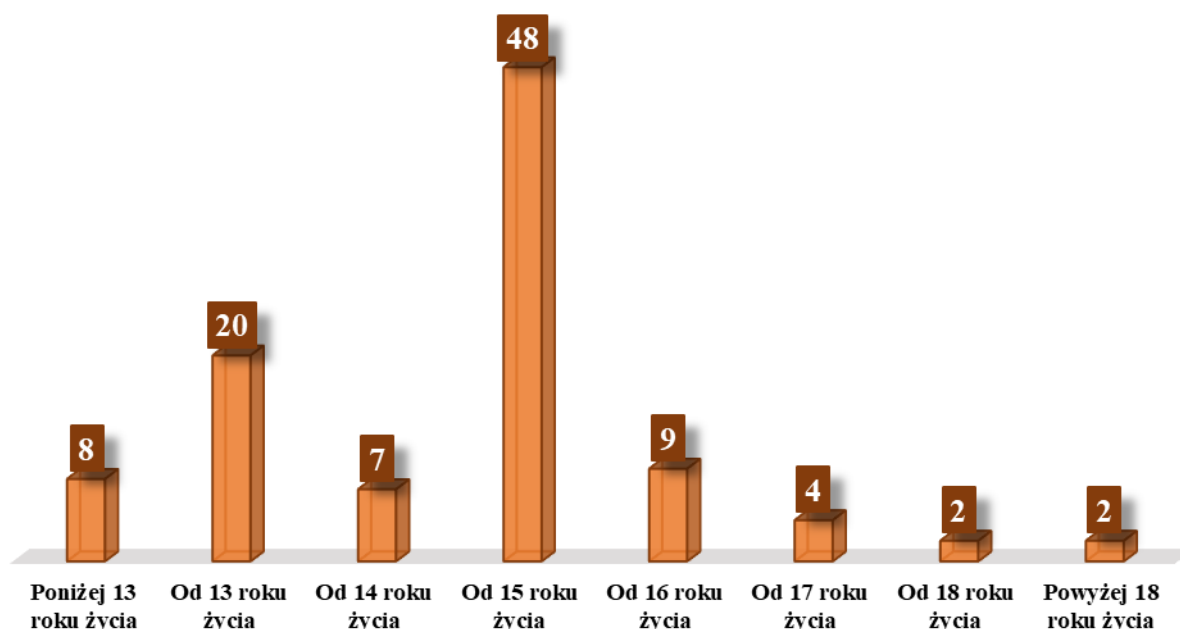
Mając na uwadze aktualny stan faktyczny, który określa obowiązujący wiek odpowiedzialności karnej nieletnich od 15 roku życia¹³, prawie połowa respondentów, tj. 48% było zdania, że wiek ten nie powinien ulec zmianie. Natomiast pozostała część badanych – 52% – wskazała inny od obowiązującego wiek, od którego nieletni sprawcy najcięższych przestępstw powinni odpowiadać za popełnienie poważnych czynów zabronionych, tak samo jak dorośli. Aż 35% ankietowanych opowiedziało się za obniżeniem tego wieku do 14, 13 lub nawet poniżej 13 roku życia. Najmniejszym odsetkiem (17%) charakteryzowały się odpowiedzi, stanowiące podwyższenie obowiązującego wieku do 16, 17, 18 lub powyżej 18 roku życia. Szczegółowy rezultat pytania nr 16 zawiera się w wykresie nr 14.

---

czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą. Natomiast występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych albo powyżej 5 000 złotych, karą ograniczenia wolności przekraczającą miesiąc albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.)

¹³ Art. 10 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz.U.2019.1950 t.j. z dnia 2019.10.14)

Od jakiego wieku, Pana(i) zdaniem, nieletni sprawcy najcięższych przestępstw (np. umyślnego zabójstwa), powinni odpowiadać tak samo jak dorośli?

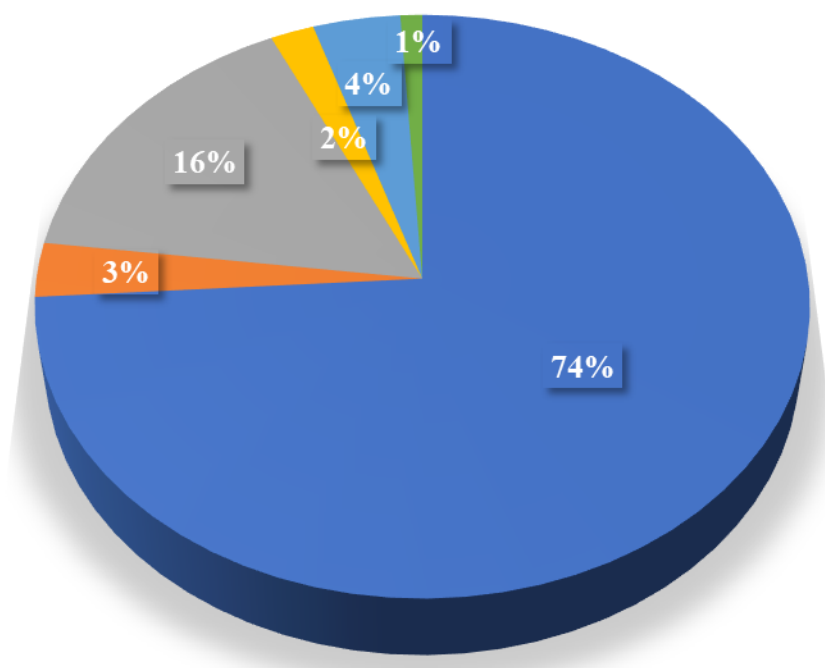
W pytaniu nr 17 ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojego zdania w zagadnieniu związanym z ewentualną możliwością stosowania przymusu psychicznego oraz fizycznego w trakcie przesłuchań¹⁴. W obecnym stanie prawnym polskie ustawodawstwo nie przewiduje żadnego wypadku, w którym dopuszczalne byłoby stosowanie wyżej określonych działań. Warto zaznaczyć, że w pytaniu autorzy zaznaczyli, iż rozpoczęcie takich praktyk miałyby na celu przyspieszenie postępowania dowodowego. Aż 77% badanych, z czego 3% stanowiły odpowiedzi indywidualne, zgodziło się z twierdzeniem, że nie można stosować środków przymusu psychicznego oraz fizycznego w trakcie przesłuchań, ponieważ osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa mogłaby się okazać niewinna. Poza tym, należy traktować godnie wszystkich ludzi nawet jeżeli popełnią oni przestępstwo. Z kolei możliwość wprowadzenia przymusów fizycznych i psychicznych w postępowaniu dowodowym znalazło aprobatę u 16% ankietowanych. Pozostały odsetek odpowiedzi został przydzielony do grupy całkowicie wyodrębnionych zdań. Okazało się, że 4% ankietowych wskazało tożsamy pogląd stanowiący o tym, że wprowadzenie możliwości stosowania przymusu psychicznego i

¹⁴ Art. 40 Konstytucji RP, „Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.”, (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483)

fizycznego, mogłoby doprowadzić do sytuacji, w której niewinne osoby zaczęłyby przyznawać się do swojej winy lub składać niewiarygodne zeznania ze względu na zadawany ból i chęć zakończenia cierpień. 2% respondentów zwróciło uwagę, iż przymus psychiczny i fizyczny, mógłby być stosowany w przypadku przestępstw większej wagi, takich jak zabójstwo, czy gwałt. W gronie respondentów znalazł się 1%, który nie potrafił udzielić odpowiedzi na powyższe pytanie.

Czy uważa Pan(i), że należałoby zacząć stosować przymus fizyczny oraz psychiczny w celu przyspieszenia postępowania dowodowego?

- Nie, ponieważ podejrzany o popełnienie przestępstwa może okazać się niewinny. Nawet osobie, która dopuściła się popełnienia przestępstwa należy się godne traktowanie
- Nie - odpowiedź indywidualna
- Tak, ponieważ stosowanie powyższych przymusów przyniosłoby szybszy przebieg postępowań dowodowych
- Przymus psychiczny i fizyczny mógłby być stosowany w przypadku spraw większej wagi
- Przymus psychiczny i fizyczny mógłby przyczynić się do niewiarygodnych zeznań ze względu na zadawany ból i chęć zakończenia cierpienia
- Nie potrafię udzielić odpowiedzi na to pytanie

Przedostatnie pytanie w formularzu badawczym należało do grupy pytań, w których odpowiedź była w pełni otwarta. W pytaniu nr 18, respondenci poddali ocenie jakość wykonywania obowiązków przez organy ścigania w aktualnym stanie prawnym w Rzeczypospolitej Polskiej. Dodatkowo ankietowani zostali poproszeni o podzielenie się swoją

opinią na temat, czy wyżej wymieniona grupa instytucji wypełnia swoje obowiązki należycie. Ze względu na otwartą formułę odpowiedzi ilość różnorodnych stanowisk okazała się być niezwykle wysoka. Jednak pomimo tego, wciąż istniała możliwość, aby na podstawie udzielonych odpowiedzi stworzyć zestawienie, które będzie skupiać się na najczęściej obieranych postawach i przekonaniach. Ze względu na charakterystykę odpowiedzi, autorzy zdecydowali się na podzielenie udzielonych odpowiedzi na grupy. Następnie z poszczególnych grup zostały przedstawione odrębne stanowiska charakteryzujące się wartością merytoryczną.

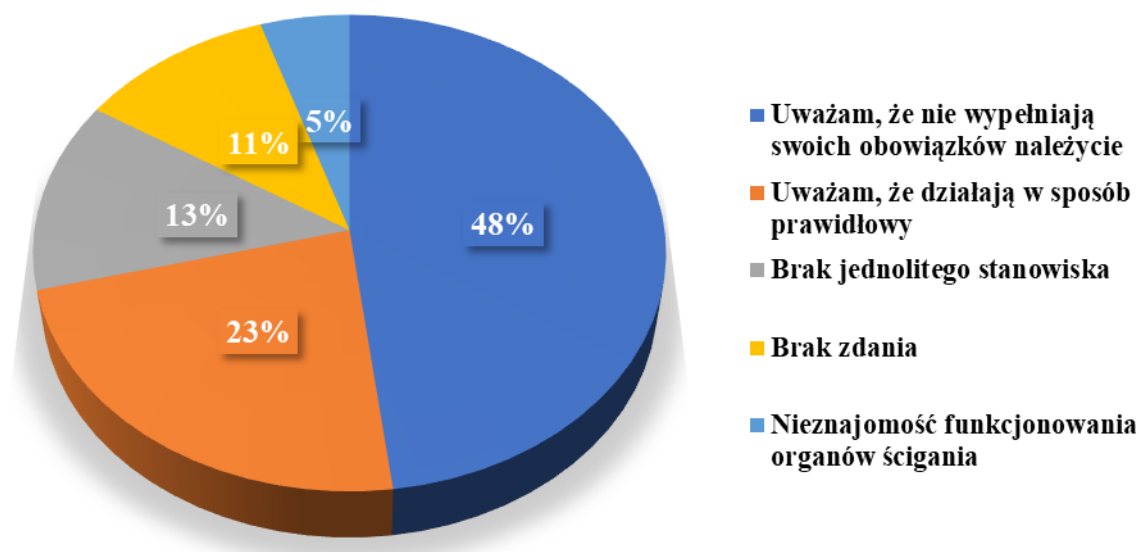
Na podstawie zebranych odpowiedzi można wywnioskować, że znacząca część badanych, tj. 48%, uważa, iż organy ścigania nie wypełniają swoich obowiązków należycie. Respondenci uzasadniali swoje stanowiska, wykorzystując szeroki zakres argumentów. Najczęściej pojawiające się stwierdzenia to nadmiar biurokracji, niewystarczająca ilość specjalistów, brak odpowiednich kwalifikacji do pełnienia powierzonych obowiązków. Dodatkowo ankietowani wskazali także inne powody, przez które organy ścigania nie wypełniają swoich obowiązków prawidłowo. Należały do nich: niezważanie na minimalizację przestępczości, tylko skupianie się na wynikach i statystykach, zwlekanie z gromadzeniem dowodów i przyjmowaniem spraw, zbyt częste umarzanie postępowań, małe zaangażowanie w obowiązki oraz bagatelizacja popełnianych występów. Ponadto ankietowani wykazują, że w obecnej sytuacji czują się nierówni wobec prawa. Nieliczni wskazali, że działania organów ścigania nie budzą wobec badanych respektu. Mały odsetek respondentów zwrócił uwagę, że organy ścigania działają pod uciskiem władzy państwowej oraz zdarza się, że podlegają negatywnym wpływom, np. korupcji. Wśród ankietowanych znalazła się opinia, której treść dotyczyła potrzeby zwiększenia środków z budżetu państwa na funkcjonowanie organów ścigania. Natomiast 23% badanych oceniło pracę organów ścigania w sposób prawidłowy i odpowiedni. Jednymi z najbardziej powtarzających się atutów, było wskazanie szybkości i dokładności w działaniu ww. instytucji oraz podejmowanie się bardzo trudnych zadań nie patrząc na ich zawłość czy ryzyko życia. Podany procent ankietowanych uznał, że organy ścigania zazwyczaj działają bez zastrzeżeń, przyczyniają się do zmniejszenia przestępczości w naszym kraju, jednak ich działania powinny być bardziej intensywne a zakres działań obszerniejszy. Ponadto respondenci zwrócili uwagę na istotny fakt, wykazujący, że organy ścigania działają w sposób zapewniający właściwy tok postępowań oraz wypełniają swoje obowiązki w takim stopniu, na ile pozwala im dostępność nowej technologii i ilość otrzymywanych środków. Jak wskazano na wykresie nr 16, za brakiem jednolitego stanowiska (stanowisko umiarkowane) opowiedziało się 13% respondentów. Aż 11% badanych nie ma

zdania w tej kwestii i nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie. Należy wskazać, że 5% ankietowanych wykazuje brak znajomości funkcjonowania organów ścigania.

Wykres nr 16

dot. pytania nr 18

Jak ocenia Pan(i) działanie organów ścigania, czy wypełniają swoje obowiązki należycie?

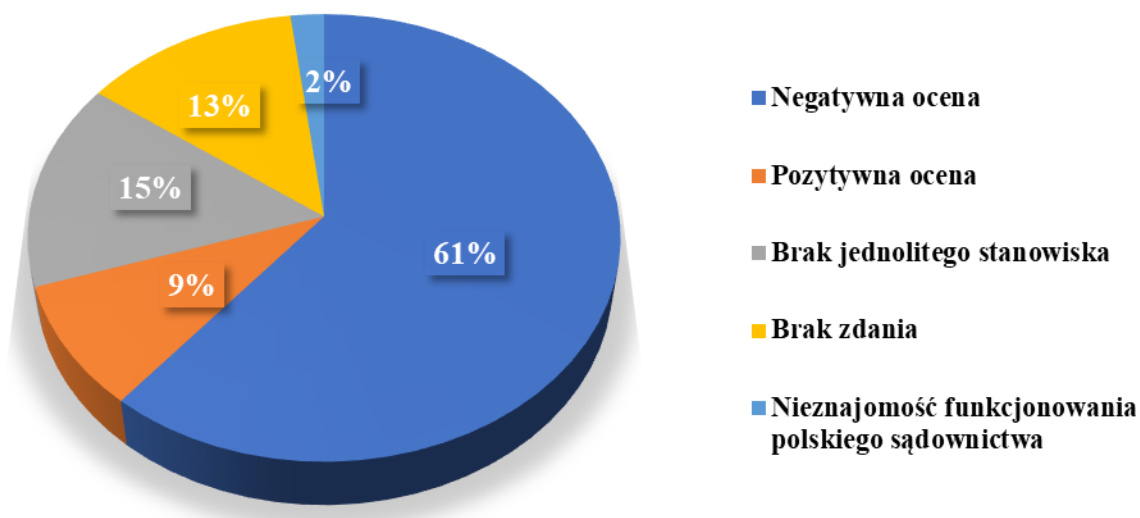
Ostatnie pytanie w formularzu badawczym skupiało się na ocenie sprawności działania polskiego sądownictwa. Respondenci poprzez krótkie uzasadnienie zostali poproszeni o wyrażenie swoich opinii. Założenia pytania nr 19 były pokrewne względem pytania poprzedzającego. Ku zaskoczeniu autorów, jedynie 9% ankietowanych pozytywnie oceniło sprawność działania polskiego sądownictwa. Przedstawiona część badanych nie ma żadnych zastrzeżeń co do sprawności ww. instytucji. Porównując sytuację sprzed 15 lat do terażniejszej, respondenci twierdzą, że bieg postępowań został znacząco przyspieszony, a jedynym aktualnym problem okazuje się to, iż wiele osób składa pisma do sądu często z błahych powodów. Przeciwnie zdanie podziela aż 61% badanych, którzy wyrazili negatywne opinie w omawianym zakresie. Niezadowolenie ankietowanych z aktualnej kondycji polskiego sądownictwa, wynika z wielowarstwowych problemów. Najczęściej wymienianym mankamentem są trwające zbyt długo postępowania. Zwróciło na to uwagę prawie 45% ankietowanych, spośród powyższej grupy 61% respondentów. Kolejnymi problemami zauważanymi przez badanych były: zbyt duży natłok pracy sędziów, pojawiające się konsekwencje sędziego ze stronami postępowań, co wpływa na wynik postępowania, występujący brak

dokładności w prowadzeniu niektórych spraw. Ankietowani stwierdzili również, że polskie sądownictwo jest zdegenerowane, a cały system ociążały. Ponadto badani zauważyli potrzebę zmiany aktualnego pokolenia sędziów na nieco młodsze. Respondenci w swoich odpowiedziach opisywali również swoje przeświadczenia, dotyczące braku sprawiedliwości w poszczególnych sprawach. Istotnym faktem dla badanych okazało się również wymierzanie zbyt łagodnych kar za poważne przestępstwa. Jeden z badanych zaproponował wprowadzenie „internetowych” procesów, szczególnie w sprawach małej wagi co – jego zdaniem – przyczyniłoby się do przyspieszenia pozostałych postępowań. Brak jednolitego stanowiska w omawianej sprawie wyraziło 15% ankietowanych. Grupa ta oceniła przeciętnie sprawność działania polskiego sądownictwa, podnosząc, że przewlekłość spraw jest zależna od rodzaju postępowania oraz instancji sądu, a dodatkowym minusem jest niestabilność systemu prawnego, który regularnie jest poddawany zmianom. Dodatkowym obciążeniem według respondentów jest brak wystarczającej ilości etatów dla sędziów. Badani wskazują, że w sytuacji, w której zewnętrzne czynniki niezależne od sędziów zostałyby usunięte, polskie sądownictwo funkcjonowałoby bardzo sprawnie i prawidłowo. 13% ankietowanych nie posiadało zdania w omawianym temacie, a 2% respondentów nie posiada wiedzy z zakresu funkcjonowania polskiego sądownictwa.

Wykres nr 17

dot. pytania nr 19

Jak ocenia Pan(i) sprawność działania polskiego sądownictwa?

V Wnioski końcowe

Konkludując, niniejszy raport, bazujący na ankiecie badawczej przeprowadzonej w dniach od 7 kwietnia do 28 kwietnia 2020 roku, przedstawia obraz poglądów i stanowisk społeczności studenckiej wobec omawianych zagadnień.

Podsumowanie należy rozpocząć twierdzeniem, iż to kobiety stanowiły większość respondentów w niniejszym sondażu. Przeważającą grupą wiekową okazała się być grupa, oznaczona przedziałem 22 – 25 lat. Odpowiedzi na pytania w przeważającej większości udzieli ankietowani, których kierunek studiów należał do grupy nauk społecznych. Dane demograficzne respondentów z uwzględnieniem ich miejsca zamieszkania, nie wykazywały znaczących różnic.

Przechodząc do konkluzji treści merytorycznej sondażu, większość badanych opowiedziała się za tym, iż istnieje sposób, aby bardziej ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo obywateli, poprzez wydłużenie czasu odbywania kar pozbawienia wolności. $\frac{3}{4}$ ankietowanych uznała, że skuteczność kary grzywny i kary pozbawienia wolności jest zależna od rodzaju popełnionego przestępstwa. Zagadnienie dotyczące tego, czy długoletnie kary więzienia spełniają swoje zadanie resocjalizacyjne, spotkało się z równoważącymi się stanowiskami badanych – 30% respondentów uważało, że długoletnia kara więzienia wpływa na późniejsze postępowanie człowieka oraz taki sam procent ankietowanych stwierdziło, że długoletnia kara więzienia nie jest wystarczająca wobec recydywistów. Zdecydowana większość społeczności studenckiej postrzega karę dożywotniego pozbawienia wolności, jako karę rzadko stosowaną i z tego tytułu nie odstrasza ona od popełnienia przestępstwa. Studenci zgodzili się ponownie w przeważającej części, iż za zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem powinna grozić wyłącznie kara dożywotniego pozbawienia wolności, bez uwzględniania żadnych wyjątków. Perspektywa respondentów w odniesieniu do zastąpienia dożywotniego pozbawienia wolności karą śmierci, nie uzyskała aprobaty, z powodu nadmiernej ingerencji państwa w wolność i swobody obywatelskie. Natomiast 58% badanych uważało, iż wprowadzenie kary śmierci poskutkowałoby zmniejszeniem przestępczości oraz zwiększyłoby poczucie bezpieczeństwa obywateli, a ww. kara śmierci odstraszałaby potencjalnych przestępców od popełnienia przestępstwa. Ankietowani zgodzili się, że należy zaostrzyć kary za poważne przestępstwa, takie jak m.in. zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem, gwałt ze szczególnym okrucieństwem, czy zamach terrorystyczny. Ponadto społeczność studencka nie zgodziła się z podziałem, mówiącym o tym, iż ciężar gatunkowy gwałtu w typie podstawowym

to występki, natomiast typ kwalifikowany to zbrodnia. Osoby badane, prawie w 50%, uznały, że nie należy zmieniać obowiązującego wieku odpowiedzialności karnej nieletnich, który obecnie jest określony jako 15. rok życia. Zdecydowana większość respondentów stwierdziła, że przymus fizyczny i psychiczny nie powinien być stosowany w celu przyspieszenia postępowania dowodowego, ponieważ podejrzany o popełnienie przestępstwa może okazać się niewinny. Co więcej, prawie połowa badanych opowiedziała się za tym, iż organy ścigania nie wypełniają swoich obowiązków należycie, a aż 61% ankietowanych negatywnie oceniła też sprawność działania polskiego sądownictwa.

Bezspornie niniejszy raport przedstawia poglądy i przekonania społeczności studenckiej w zakresie funkcjonowania prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Nie ulega też wątpliwości, iż niektóre zagadnienia po dziś dzień nadal są spolaryzowane, pomimo jednolitości demograficznej w omawianym sondażu. Istotnym aspektem niniejszego opracowania jest również powstały wykaz zagadnień z zakresu prawa karnego, który zdaniem respondentów powinien ulec zmianie w drodze nowelizacji ustaw.